

СУЧАСНИЙ СТАН МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ ПІДПРИЄМТСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Болтянська Н.І., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел.: +38 (061) 942-31-29

Анотація – у статті охарактеризовано сучасний стан машинно-тракторного парку підприємств агропромислового комплексу.

Ключові слова – машинно-тракторного парк, сучасний стан, зношення, потреба.

Постановка проблеми. Існуюча структура аграрного сектора економіки України характеризується зниженням ефективності [1], розбалансованістю системи ціноутворення [2], нерегульованістю аграрного ринку [3], диспаритетом міжгалузевих відносин [4], нееквівалентністю обміну [5] та значним відсотком зношення основних засобів в тому числі і машинно-тракторного парку підприємств АПК [6]. Зволікання з вирішенням названих проблем загрожує економічній безпеці держави.

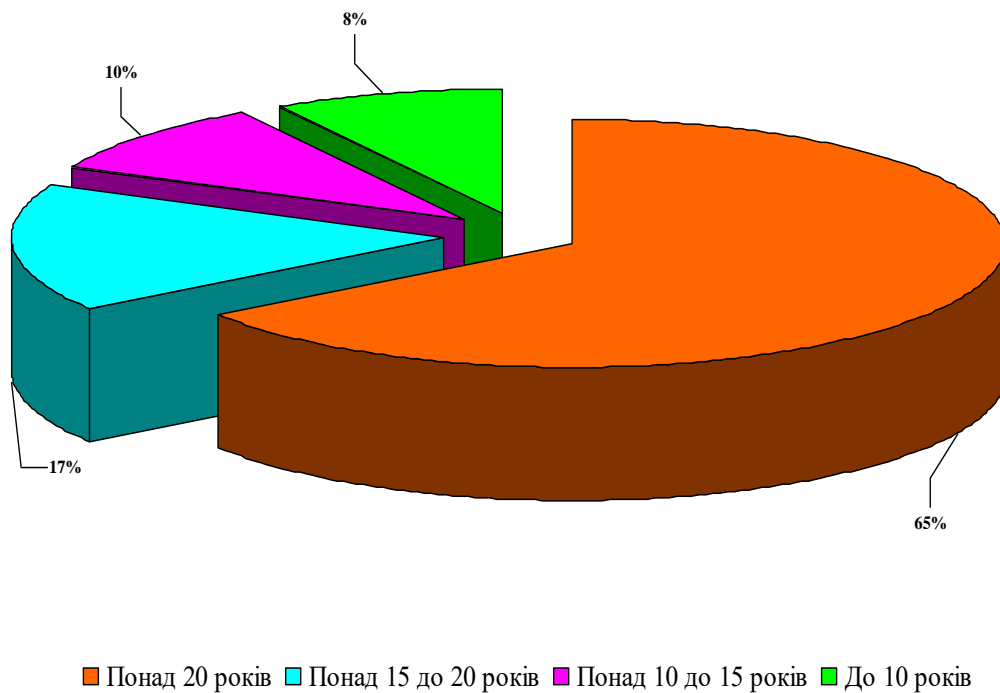
Аналіз останніх досліджень. Розвиток агропромислового комплексу України безпосередньо залежить від стану технічного оснащення технологічних процесів виробництва сільськогосподарської продукції [7]. Незадовільне відтворення основних фондів – прямий шлях до обмеження виробництва валової продукції агропромислового комплексу [8].

Формулювання цілей статті. Охарактеризувати сучасний стан машинно-тракторного парку підприємств агропромислового комплексу.

Основна частина. Сьогоднішній стан машинно-тракторного парку характеризується такими показниками:

- вартість наявних технічних засобів аграрних підприємств менше 11 млрд. грн. при їх технологічній потребі у 220 млрд. грн.;
- за чисельністю наявний машинно-тракторний парк сільськогосподарських підприємств зменшився проти 1990 року удвічі й не відповідає технологічним його потребам (табл. 1);
- зношеність машинно-тракторного парку досягла критичної межі: сьогодні майже 95% наявних машин використовуються поза амортизаційними строками (рис.1);

Таблиця 1 – Технологічна потреба машинно-тракторного парку

Тип сільськогосподарської техніки	Технологічна потреба, тис. шт.	Наявність, тис. шт.	Забезпечення, проц.
Трактори	420,0	325,5	78
Зернозбиральні комбайни	80,0	59,2	49
Ґрунтообробні та посівні машини	438,5	349	80
Машини для внесення добрив та захисту рослин	125,7	60,7	48
Машини для збирання цукрових буряків	18,9	10,2	54
Машини для заготівлі кормів	47,7	18,2	38

Рис. 1. Термін експлуатації зернозбиральних комбайнів.

- завантаженість в декілька разів перевищує аналогічний показник у інших країнах світу;
- річна сума амортизаційних відрахувань, як основного джерела відтворення основних фондів, становить всього 1,5 млрд. грн., що становить менше 7% річної потреби;

- збиткові господарства трансформують амортизаційні відрахування в обігові кошти, зменшуючи загальну купівельну спроможність на ринках технічних засобів;

- річна купівельна спроможність середньостатистичного сільськогосподарського підприємства обмежується 100-150 тис. грн. через це переважній більшості сільськогосподарських підприємств стали недоступними сучасні трактори й комбайни.

Через низький рівень техніко-технологічного забезпечення енергоемність сільськогосподарської продукції в Україні вища ніж провідних виробників світу.

Відтворення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств в найближчі 10 років можливе лише за умови щорічного придбання засобів механізації на суму близько 22 млрд. грн.

Елементарні розрахунки свідчать, що при збереженні існуючої тенденції для відтворення машинно-тракторного парку потребується більше 30-ти років.

За період реформ суттєво зменшилась щільність мережі підприємств технічного сервісу, яка нараховує лише 300 підприємств, в той час як у 90 роках їх нараховувалось 1080. Майже повністю втрачена ремонтно-обслуговуюча база сільськогосподарських підприємств. Наявні машини підтримуються в працездатному стані в основному зусиллями їх користувачів.

Обсяги продаж сільськогосподарської техніки та надання послуг з її ремонту зменшились в десятки разів, налагоджена в попередні роки система перестала діяти. За цих умов почали розвиватися різні форми забезпечення потреб аграрного сектору в товарах матеріально-технічного призначення. Виникла велика кількість посередницьких структур, які пропонують сільськогосподарським підприємствам матеріально-технічні ресурси на різних умовах. Деякі підприємства сільгоспмашинобудування перейшли на прямі зв'язки із споживачами, інші продовжують діяти через посередників.

Сьогодні на ринку України сільськогосподарську техніку пропонують більше 100 вітчизняних виробників та практично всі провідні західноєвропейські фірми. Аналіз ринку вітчизняної сільськогосподарської техніки свідчить про значні перекоси в її виробництві. Так, основна маса виробників зосередилась на виробництві техніки для обробітку ґрунту. Сьогодні техніку одного функціонального призначення пропонують понад 40 підприємств. Кожне з них виготовляє її на своїй елементній базі за недосконалою технологією, використовуючи низькоякісні матеріали. В результаті цього надійність техніки і зносостійкість її робочих органів в 3 і більше разів нижча, ніж у зарубіжних аналогів.

Зменшення обсягів продаж сільськогосподарської техніки стало однією із причин втрати кваліфікованих машинобудівників, а відтак знизилась якість та конкурентоспроможність вітчизняної техніки. Номенклатура й модифікації сільськогосподарських машин вітчизняних виробників залишилися майже незмінними з 1990 років.

З понад 6 тисяч зразків машин, які пройшли випробування у 2001-2007 роках, рекомендацію на постановку до виробництва отримали лише 500 зразків.

Майже у половини сільськогосподарських машин вітчизняного виробництва (біля 38%), які пройшли випробування та обстеження в 2001...2006 рр., виявлено невідповідності вимогам нормативно-технічної документації, більше 63% всіх випробуваних машин мають наробіток на відмову від 10 до 100 годин, значна частина (16% машин) не відповідає вимогам безпеки праці, більшість сільськогосподарських машин (майже 77%) мають гарантійний строк до одного року і тільки у 2,5% від всієї кількості випробуваних машин цей термін більше двох років.

Лише близько 11% від загальної номенклатури знаходяться на рівні закордонних аналогів, 12% - наближаються до рівня цих аналогів, а понад 57% - значно поступаються.

Менше 7% з представлених машин можна віднести до категорії сучасних, енергоощадних.

Сьогодні переважна більшість аграріїв сіють сівалками, основні конструкційні рішення яких були втілені ще у 80-х роках минулого століття.

Практика свідчить, що лише нерівномірність заробки насіння призводить до 15-20% недобору врожаю і нанівець зводить роботу селекціонерів.

Теж саме стосується і виконання інших технологічних операцій. Переважна більшість підприємств сільськогосподарського машинобудування не володіє сучасними технологіями та обладнанням для створення та виробництва конкурентноздатної сільськогосподарської техніки.

Особливо критична ситуація на ринку зернозбиральних комбайнів та тракторів великої потужності. Їх створення та виробництво ускладнюється відсутністю двигунів необхідної потужності та низьким технічним рівнем вітчизняної елементної бази.

Тому значні кошти на оновлення парку техніки вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції витрачають на придбання імпортних технічних засобів, обсяги продаж яких в 2006 році досягли 75 %.

Характерно, що високими темпами зростають обсяги продаж техніки з вторинного ринку західної Європи. Особливо це стосується тракторів, зерно- та бурякозбиральних комбайнів.

Висновки. Сучасний стан машинно-тракторного парку характеризується критичним станом, однак його відтворення в найближчі 10 років можливе лише за умови щорічного придбання сільськогосподарської техніки на суму близько 22 млрд. грн.

Література

1. *Шебанін В.С.* Перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2007. – №2. – С. 4–10.

2. *Бурилко А.В.* Комплектування машинно-тракторного парку

сільськогосподарських підприємств // Механізація і електрифікація сільського господарства: Міжвідом. темат. наук. зб. – Глеваха, ННЦ “ІМЕСГ”. – 2005. – Вип.89. – С. 145–149.

3. Проблеми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі / За ред. Я.К. Білоуська. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2007. – 215 с.

4. *Шебанін В.С.* Системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2005. – 276 с.

5. *Басин В.С.* О направлении развития производства на ХТЗ в современных условиях // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – Вип.67, Т.1. – С. 220–224.

6. *Мельник В.И., Чигрина С.А.* Зависимость потребности в тракторах от площади пашни // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – Вип.59, Т.2.– С. 50–55.

7. *Пастухов В.І.* Обґрунтування оптимальних комплексів машин для механізації польових робіт / Автореф. дис... д-ра техн. наук, 05.05.11. – Харків: Х.НТУСГ, 2006. – 38 с.

8. *Бойко А.І., Карабиньош С.С.* Системні методи забезпечення надійності комплексів машин та обладнання // Конструювання, виробництво та експлуатація сільськогосподарських машин. – Кіровоград: КНТУ. – 2007. – Вип.37. – С. 305–310.

MODERN CONDITION OF MACHINES-TRACTOR PARK OF ENTERPRISES OF THE AGROINDUSTRIAL COMPLEX

N. Boltyanska

Summary

The characterizations of modern condition of machines-tractor park of enterprises of the agroindustrial complex are discussed in paper.